

Talumovkam iskrene čestitke ob dnevu žena!

Če kdaj, potem pri meni virtualizacija in digitalizacija odpove takrat, ko gre za naše nežnejše in boljše polovice. Tukaj si pa virtualnih očal ne znam predstavljati. No, lahko si jih, ampak ne bi! Sploh pa ne v mesecu marcu, mesecu, ki naše dame še posebej zaznamuje.

Nagelj ali vrtnica, prijazna beseda, nasmeh in objem, to je tisto, kar še vedno šteje. Sploh ob prazniku, ki je samo vaš, drage naše sodelavke, prijateljice, žene, mame, hčere ...

Tudi od mene vsem in vsaki iskrene čestitke ob 8. marcu!

(Marko Drobnič, predsednik uprave Taluma)

Iz vsebine

- 4** Z digitalizacijo bomo nadgrajevali strategijo razvoja in prenavo poslovnih procesov
- 5** Trajnostni razvoj
- 6** Obnovili in razširili pooblastila
- 7** Vilice KTM – Serijska proizvodnja
- 10** Razvoj Talumovega orodjarstva
- 11** Uspelo nam je doseči skoraj vse zadane cilje
- 12** Nov delovni dan, novi izzivi
- 13** »Že v osnovni šoli sem se navdušila nad kemijo.«
- 16** Vandranje v Razkriški kot
- 18** Infotable v jedilnici
Obisk članov izvršnega odbora Skei Slovenije
- 19** Zbrali največ humanitarnih prispevkov
- 20** »Med tradicijo in sodobnostjo«
»Zimovanje« v Pacugu
- 21** Zdravo iz pustnega v postni čas
- 22** Moč humanosti
- 26** Kolumna
- 27** Križanka

Naslovnica: Talumovke ob dnevu žena
 Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo,
 telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: aleksandra.jelusic@talum.si.
 Izhaja mesečno v nakladi 2400 izvodov.
 Uredniški odbor: Aleksandra Jelušič, glavna urednica, Danica Hrncič, članica, Lilijana Ditrih, članica, Gregor Jurko, član.
 Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak, avtorica naslovnice: Aleksandra Jelušič
 Prelom, priprava za tisk in tisk: Tiskarna Ekart, d. o. o.

UVODNIK

Foto: Srdan Mohorič

Digitalna (r)evolucija

ALEKSANDRA JELUŠIČ
 GLAVNA UREDNICA

Meseca februar in marec sta bila, kar se tiče dogodkov, zelo pestra, zato so tudi vsebine, o katerih pišemo v tokratni številki Aluminija, raznolike. V časopisu – tako kot vedno – v ospredje postavljamo teme, ki so povezane s strateškimi usmeritvami, cilji, projekti in dejavnostmi, s katerimi si služimo vsakdanji kruh, pri tem pa se dotikamo tudi vrednot, med katerimi je najviše zapisana prav vrednota spoštovanje.

Spoštovanje do tradicije, šeg in običajev, ki nas prežemajo in so del okolja, ki mu pripadamo. Spoštovanje do sočloveka, ki ga izkazujemo tudi z udeležbo na humanitarnih dogodkih, med katere spada tradicionalna Obarjada, na kateri smo tudi tokrat zbrali največ humanitarnih prispevkov. Spoštovanje do sodelavcev, tokrat še posebej do nežnejšega spola, ki v marcu slavi svoj praznik, in spoštovanje do samega sebe, kar kažemo tako, da skrbimo za svoje mentalno in telesno zdravje, pri čemer še vedno velja znana formula: zdravje = lastna skrb + Talum, o čemer vsak mesec pišemo v rubriki Zdravo Talum.

Veliko pozornosti pa je vsekakor treba tudi tokrat posvetiti upravi, ki nam s članki v časopisu sporoča o strateških usmeritvah in izzivih, ki se jih bomo lotevali v prihodnosti. Tako se je predsednik uprave Marko Drobnič tokrat dotaknil izzivov digitalizacije, ki bo pomenila digitalno preobrazbo skupine Talum. Še bolje bi bilo morda zapisati, da gre za preobrazbo človeka, našega načina razmišljanja in delovanja – kajti vse spremembe se najprej zgodijo v nas samih, kot miselni preskok in nato kot drugačen način delovanja. Pravzaprav se ta preobrazba dogaja že ves čas, saj se tako delovno kot tudi širše okolje, v katerem živimo, nenehno spreminjata, pa če začnemo že pri potrošniku in čisto vsakdanjem nakupu v trgovini – kjer so blagajničarke postopoma začele nadomeščati samopostrežne blagajne, ki so danes kar dobro obiskane, čeravno je na začetku le redko kateri potrošnik zbral pogum in svoj nakup zaupal »robotu«.

Kako bi bil danes videti vaš delovni dan brez osebnega računalnika in interneta? Verjetno ste se nasmehnili ob ugotovitvi, da svojega dela brez teh dveh tehnoloških novotarij, ki sta še pred nekaj desetletji veljali za futurizem, ne bi mogli več opravljati.

Tehnološki razvoj je torej neizbežen in tako se tudi digitalizaciji ne moremo izogniti. Kako bo videti ta prihodnost? Na internetu kroži kar nekaj filmov o tem. Naj omenim samo enega izmed njih – najdete ga pod naslovom A Day Made of Glass (Dan, ustvarjen iz stekla) in prikazuje, kako bo kmalu videti naša digitalna prihodnost. Morda se vse to danes res še zdi futurizem, a že jutri si življenja ne bomo znali predstavljati brez ugodja teh tehnoloških novotarij.

Uredništvo časopisa Aluminij vošči vsem damam ob 8. marcu z željo, da ne pozabimo, kakšna je simbolika tega praznika. ■

»Dela brez osebnega računalnika in interneta, ki sta še pred nekaj desetletji veljala za futurizem, danes ne bi mogli več opravljati.«

Z digitalizacijo bomo nadgrajevali strategijo razvoja in prenavo poslovnih procesov

FOTO: SRDAN MOHORIC

» Področje bomo kot pomembno vključili v našo srednjeročno strategijo, ki smo jo za obdobje po letu 2018 že začeli pripravljati, hkrati pa se bomo tudi ustrezno organizirali. Vsekakor pa bodo te aktivnosti sestavni del vseh naših prizadevanj.«

Tokrat se bom v uvodu dotaknil teme, ki je in bo vedno bolj aktualna in o kateri sem nekaj zapisal že v decembrskem intervjuju za časopis Aluminij.

Strategijo, ki smo si jo zastavili za obdobje 2012–2015 in s katero smo se sistematično lotili inovativnosti na vseh področjih, v obdobju 2015–2018 nadgrajujemo s poudarkom na donosnosti naših programov in storitev. V strateških usmeritvah za naslednje srednjeročno obdobje bo ena izmed pomembnejših rdečih niti digitalizacija, ki je vodilo četrte industrijske revolucije oziroma tako imenovane Industrije 4.0.

Pod pojmom Industrija 4.0 in digitalizacija si lahko predstavljamo zelo različne stvari. Dr. Vesna Trančar, profesorica ekonomije in podjetništva na ŠC Ptuj, ki se je odločila, da za določen čas pride k nam v podjetje in spozna delovanje industrijskega ustroja, je v anketi na izbranem manjšem vzorcu naših sodelavcev pokazala, da so mnenja in pogledi na Industrio 4.0 ter z njo povezano digitalizacijo zelo različni. To namreč ni zgolj in samo avtomatizacija in informatizacija procesov, je veliko več. Prav zaradi različnih pogledov je zelo pomembno, da jih poenotimo, jasno zastavimo izhodišča, kaj v skupini Talum na tem področju želimo, ter si postavimo cilje in aktivnosti digitalne transformacije. To je pomembno predvsem zato, ker je podobno kot pri inovativnosti tudi digitalizacija način razmišljanja in ne samo način delovanja in poslovanja. Če tega kultura v podjetju ne podpira, izvedbe oziroma preobrazbe ne bo. Težava pri tem pa je, da kulture delovanja podjetja ni mogoče spremeniti čez noč (s tem imamo v skupini Talum zdaj že izkušnje), po drugi strani pa se digitalno okolje spreminja zelo hitro. Zato je pomembnost tega področja še bolj izrazita.

Različne dejavnosti in panoge bo po moji oceni proces digitalnih sprememb zajel v različnih obdobjih, ker so v različnih razvojnih ciklih in ker imajo kupci za različne panoge različna pričakovanja, ali pa zato, ker so nekatere dejavnosti za digitalizacijo bolj dovzetne kot druge. Tukaj mislim predvsem na informacijska in storitvena podjetja ali manjša podjetja v začetni fazi svojega delovanja, v katerih je tovrstno preobrazbo mogoče hitreje aplicirati. V večjih proizvodnih podjetjih se bo ta proces najverjetneje odvijal nekoliko počasneje, in to zaradi že vzpostavljene infrastrukture, že omejenih razvojnih ciklov in z njimi povezanih obdobji in odzivov trga na digitalne novosti.

Sam digitalizacijo in z njo povezano preobrazbo podjetja vidim kot priložnosti, ki jih običajno omogočajo informacijska tehnologija in tehnološke inovacije, te pa dalje spodbujajo inovacije poslovnih procesov, modelov in organizacije, nenazadnje pa tudi sodelovanje med nami in s poslovnimi partnerji. Področje bomo kot pomembno vključili v našo srednjeročno strategijo, ki smo jo za obdobje po letu 2018 že začeli pripravljati, hkrati pa se bomo tudi ustrezno

organizirali. Vsekakor bodo te aktivnosti sestavni del vseh naših prizadevanj.

Marsikaj smo v skupini Talum na tem področju že naredili, marsikje pa smo še kar statični in okoreli. Predvsem pri pripravljenosti delati spremembe in pri dojetanju teh sprememb, čeprav so nepogrešljive pri razvoju in rasti podjetja. In pri razumevanju, da se vsi poskusi vpeljati kaj novega, ki pa so še kako pomembni in nujni, ne bodo pozitivno realizirali. Na področju digitalne preobrazbe podjetja bomo morali biti v skupini Talum netradicionalno hitri!

Si predstavljate začetek dneva, ko vam bo pametni kuhalnik sam pripravil kavo, ki jo boste ustno naročili kar iz spalnice, ko vam bo Googleov pomočnik Home na vaše vprašanje serviral informacije o dogodkih, opravilih in sestankih za tekoči dan ali teden, vam povedal, kaj je novega okrog nas in kakšno vreme vas čaka, ko se boste usedli v avto na zadnji sedež in samo povedali, kam naj vas odpelje ...? Vse to bomo zagotovo doživeli in dobro je, da se na to čim prej pripravimo. Še bolje pa bo, če bomo lahko sestavni, kreativni del te preobrazbe tudi z našimi storitvami in programi. □

Trajnostni razvoj

MATEJ ERNECL

Verjetno ste v zadnjih letih že velikokrat slišali za besedno zvezo trajnostni razvoj. To besedno zvezo zelo radi uporabljajo mediji, predvsem pa politika Evropske unije. Na svetu se povečuje poraba energije in surovin, povečuje se količina toplogrednih plinov, povečuje se število prebivalcev, družbena neenakost se le pogloblja. Svet je vsako leto bolj in bolj okoljsko in socialno obremenjen, sploh če se zavedamo, da države v razvoju zmanjšujejo razliko v razvitosti in nas hitro dohitevajo, hkrati pa svet postaja vedno bolj obremenjen. Počasi se zaveda, da so viri omejeni in da bo treba začeti spreminjati razvojne usmeritve, če želimo tudi v prihodnje imeti na voljo dovolj energije in surovin, hkrati pa živeti v čistem okolju in v pravični družbi. Trajnostni razvoj je več, kot so moderni slogani brezogljeno, krožno, zeleno, ekološko, modro, učinkovito ravnanje z viri in energijo, ekološka civilizacija. Trajnostni razvoj zajema vse naštetu in še marsikaj drugega.

O čem pravzaprav govorimo?

Govorimo o spremembi obstoječega gospodarskega modela proizvodnje in potrošnje in o nujnosti trajnostne proizvodnje in potrošnje. Evropa ima omejeno količino energije in surovin, zato že nekaj časa opazujemo poteze Evropske unije, kako spodbuja obnovljive vire energije. Evropski velesili Nemčija in Francija ohranjata tudi proizvodnjo aluminija, saj se zavedata, kakšen strateški pomen ima lastna surovinska baza.

Trije stebri trajnostnega razvoja

Trajnostni razvoj je širok pojem in je sestavljen iz treh stebrov, iz treh vrst vplivov:

- okoljskih (energija, izpusti, odpadki ipd.),
- družbenih (dobro počutje in zadovoljstvo zaposlenih, po-

Če kdaj, potem pri meni virtualizacija in digitalizacija odpove takrat, ko gre za naše nežnejše in boljše polovice. Tukaj si pa virtualnih očal ne znam predstavljati. No, lahko si jih, ampak ne bi! Sploh pa ne v mesecu marcu, mesecu, ki naše dame še posebej zaznamuje. Nagelj ali vrtnica, prijazna beseda, nasmeš in objem, to je tisto, kar še vedno šteje. Sploh ob prazniku, ki je samo vaš, drage naše sodelavke, prijateljice, žene, mame, hčere ...

Tudi od mene vsem in vsaki iskrene čestitke ob 8. marcu!

Marko Drobnič
predsednik uprave Taluma

• ziti ven odnos do lokalne skupnosti ipd.),
• ekonomskih (učinkovita raba energije in surovin, nova delovna mesta).

Proces, ki že poteka okoli nas

Če malo razmislimo, trajnostni razvoj ni nič novega, pravzaprav je to le proces, ki že nekaj časa poteka okoli nas in tudi v Talumu. Novo je le to, da je sedaj Evropska unija to zapisala v svoje strategije in da želi preko raznih projektov, regulativ in medijev to še bolj poudariti. Pred 20 leti smo se spraševali, zakaj potrebujemo standard ISO 9001, kasneje smo se naučili ločevati odpadke, zdaj pa v družbo prihaja nova dogma, ki se ji reče trajnost. Pravzaprav morajo podjetja že danes v svoja poslovna poročila vključiti trajnostna poglavja (zaposleni, ravnanje z okoljem, varnost in zdravje pri

delu ipd.). Nekatere gospodarske družbe se odločajo za izčrpna trajnostna poročila in tudi Talum občasno že danes izdaja podobne vsebine (Ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu ISO 14001, OHSAS 18001, junij 2016).

Trajnostni razvoj v povezavi s Talumom

V Talumu zadnje mesece poteka projekt z naslovom Akademija za vzpostavitev trajnostnih poslovnih modelov v praksi. Projekt s pomočjo Ministrstva za gospodarstvo in tehnologijo in Spirita Slovenije vodi dr. Adriana Rejc Buhovac z Ekonomske fakultete v Ljubljani. Rezultat akademije bo Trajnostna strategija Taluma in bo le nadgradnja naših dosedanjih aktivnosti s področja trajnosti, ki so že dalj časa prisotne v Talumu.

Brez prenosa, objavljenih ukrepov v uradnem listu EU C 158/2012 v slovenski pravni red, primarna proizvodnja aluminija v Sloveniji, ne more preživeti, zato je prenos omenjenih ukrepov v slovenski pravni red več kot nujen. Tega se zaveda precej držav članic, zato so omenjeno navodilo prenesle v svoj pravni red, vendar zelo neenotno in precej različno.

Na sliki 1 prikazujemo z zeleno barvo deset držav EU28 (Nemčija, Francija, Španija, Velika Britanija, Norveška, Belgija, Grčija, Nizozemska, Slovaška in Litva), ki so to navodilo prenesle v svoj pravni red in kompenzacijo tudi izvajajo (od 100 odstotkov do simbolične vrednosti). Z rdečo barvo pa države, ki tega niso storile. Z sivo barvo (Češka, Finska) sta označeni državi, ki to nameravata še storiti. Od držav EU in Norveški, kjer imajo primarno proizvodnjo aluminija, niso finančno kompenzirale indirektnih emisij edino na Švedskem, Romuniji in Sloveniji. Skupna proizvodnja aluminija na sliki 1 znaša 3,95 mio ton, od tega ni kompenziranih 495.000 ton oziroma 12,5 % proizvodnih kapacitet. Izven EU so proizvodne kapacitete še v BIH (130 kT), Islandiji (852 kT) in Črni Gori (75kT).

ECOFYS, Indirect Carbon emissions, 12-10-2016
(Martin Overgaag, L. Lam, M. Ferdinand)

Slika 1: Trenutna situacija o stanju finančne kompenzacije v EU in proizvodnja v kT/leto.

TALUM INŠTITUT

Obnovili in razširili pooblastila

DR. MARKO HOMŠAK
FOTO: SPLET

Talum Inštitut je konec leta 2016 obnovil veljavnost akreditacijske listine, kar nam daje osnovo za pridobitev pooblastil za različna regulirana področja varstva okolja pri MOP, ARSO, tj. odpadnih in podzemnih vod. Tako nam je februarja letos uspelo razširiti veljavno pooblastilo za izvajanje monitoringa onesnaževanja podzemnih vod, pridobljeno januarja 2016 z veljavnostjo šest let. Z izdanim pooblastilom povezujemo podizvajalce različnih strok tako s področja hidrogeologije kot analitike iz domačih in tujih laboratorijev. S tem pooblastilom smo znatno povečali obseg storitev na zunanem trgu. Poleg tega smo že decembra lani prejeli tudi novo pooblastilo za izvajanje prvih meritev in obratovalnega monitoringa odpadnih vod, ki nam omogoča dodatno izvajanje preiskav celotnih ogljikovodikov (mineralna olja) v odpadnih vodah na novem plinskem kromatografu (GC-MS).

Na področju preiskav delovnega okolja nam je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti z odločbo priznalo razširitev pooblastila za izvajanje obdobjnih preiskav škodljivosti v delovnem okolju, tj. prašni delci in nevarne kemične snovi na delovnem mestu. To področje se je torej pridružilo že usvojenim postopkom za fizikalne meritve (hrup, osvetlitev in toplotne razmere) na delovnih mestih. □

Vilice KTM – Serijska proizvodnja

TOMAŽ ZEMLJARIČ
FOTO: ARHIV PE ULITKI

Serijska proizvodnja vsakega ulitka je nadgradnja dobrega dela prodaje in predvsem razvoja ulitkov, saj je v serijski proizvodnji zelo težko oziroma skoraj nemogoče popraviti napake, ki izvirajo iz predhodnih aktivnosti. To pomeni, da je zagotavljanje zahtev naših kupcev (tako kakovostnih kot terminskih) v serijski proizvodnji treba nadgraditi z dobro opravljenim delom v fazi razvoja ulitka. Če torej v serijsko proizvodnjo ne dobimo ustreznih orodij (kokil, jedrovnikov, vpenjalnih priprav ipd.) skupaj z ustreznimi proizvodnimi parametri, je posledica lahko nedoseganje zastavljenih ciljev na področju kakovosti in produktivnosti. In če ta dva kriterija nista izpolnjena, so posledice lahko tudi usodne, saj nam vsaka reklamacija in vsaka zamuda pri dobavi naročenih ulitkov prinaša negativne točke kupcev pri ocenjevanju. Prav tako je izjemno pomembno, da v proizvodnji pravočasno opazimo vsak morebiten impulz, ki bi lahko vplival na doseganje planirane produktivnosti in izmeta.

Jutranji sestanek

Dnevno spremljanje realizacije

Zaradi tega v proizvodnji PE Ulitki vsakodnevno spremljamo realizacijo zastavljenih ciljev na obeh področjih. Vsako jutro se ob 8. uri dobimo na kratkem proizvodnem sestanku, na katerem skupaj s tehnologi za posamezna področja, sodelavci, odgovornimi za kakovost, vodji izmen in vzdrževalci pregledamo rezultate proizvodnje preteklih 24 ur za vsako posamično napravo in izdelek v vsaki posamični izmeni. Če ne dosegamo zastavljenih ciljev, določimo korektivne ukrepe za izboljšanje stanja.

Znižali raven izmeta in reklamacij ter zvišali raven produktivnosti

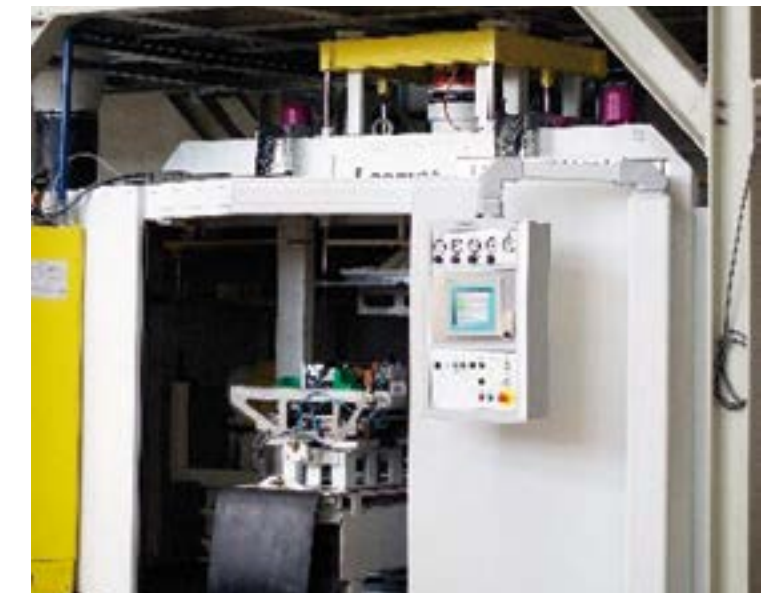
Zaradi vseh aktivnosti, s katerimi spremljamo učinkovitost proizvodnje, nam je v obdobju intenzivnega povečevanja proizvodnje uspelo konstantno nižati raven izmeta in reklamacij ter sočasno višati raven produktivnosti. Nenazadnje se to kaže tudi v 100-odstotni točnosti dobav kupcem, kar pomeni, da v zadnjih treh letih in pol nismo zamudili roka dobave naročenih ulitkov pri nobenem naročilu. Glede na kompleksnost proizvodnega procesa v PE Ulitki ter na vrsto aktivnosti, ki se med seboj prepletajo, je to vsekakor dosežek, na katerega smo še posebej ponosni, saj potrjuje dobro ekipno delo vseh sodelavk in sodelavcev v naši enoti.

Proizvodne operacije v serijski proizvodnji vilic KTM

Izdelava peščenih jeder

Prva proizvodna operacija je izdelava peščenih jeder. Izdelujemo jih na jedrarskih strojih, in to iz mešanice kremenčevega peska in smole. Ta mešanica se v jedrarskem stroju pod tlakom dozira v orodje – jedrovnik, v katerem dobi svojo obliko. Nastali izdelek ni kompakten, zato ga utrdimo s katalizatorjem in na ta način dobimo trdo in stabilno jedro. Jedra po izdelavi za najmanj 24 ur postavimo v skladišče. Tam se pri kontrolirani temperaturi in vlagi sušijo, dokler njihova relativna vlažnost ni dovolj nizka za proces litja.

Jedra določajo notranjo geometrijo odlitega kosa. Peščena jedra omogočajo velik prihranek pri teži ulitkov. Pri vilicah za KTM, na primer, je celotna notranjost kosov votla, minimalna debelina stene vilic pa je 3,5 mm – in take vilice morajo prenesti podobne obremenitve kot vilice, zvarjene iz jeklenih segmentov.

Stroj za izdelavo jeder

Transportna peč pod impelerjem

Vilice v kokili

Priprava taline

Pred začetkom litja na livnem stroju je treba pripraviti talino. To pomeni, da v talilnih pečeh pretalimo hlebčke, ki jih odlijejo v livarni livarskih zlitin. Zlitino, ki jo pretalimo pred začetkom litja, potem v transportni peči še dodatno očistimo pod impelerjem in jo nato v transportni peči dostavimo do livnega stroja.

Litje

Najpomembnejša proizvodna operacija pri vsakem ulitku je litje, bodisi nagibno gravitacijsko bodisi nizkotlačno, saj je kakovost naših ulitkov najbolj odvisna prav od kakovosti dela, opravljenega pri tej operaciji. Neustrezno odlitega kosa v naslednjih delovnih operacijah ne moremo več spremeniti v ustreznega, najpogostejši vzrok za izmet na naslednjih operacijah pa so prav livarske napake.

Postopek litja pri ulivanju vilic KTM pa je tak:

- livar vstavi v kokilo pečeno jedro (izdelava je opisana v prvem koraku procesa),
- livar izpiha kokilo s komprimiranim zrakom in tako odstrani morebitne delce jedra,
- kokila z vstavljenim jedrom se zapre,
- livar z zajemalko zajame talino iz transportne peči in jo nalije v livne čaše na kokili,
- livni stroj se skupaj s kokilo podre oziroma nagne za 90° (od tod tudi izraz nagibno gravitacijsko litje), med gibanjem stroja pa se kokila napolni s tekočim aluminijem,
- po zaključenem ciklu strjevanja se stroj ponovno dvigne in kokila se odpre,
- livar iz kokile vzame odlite vilice, vključno s peščenim jedrom ter z vsemi napajalniki in dolivki,
- po opravljenem vizualnem pregledu livar odlite vilice, če so ustrezne, žigosa s svojim osebnim žigom in jih odloži na livarsko paletu.

Posebej moramo poudariti pomen ustreznega označevanja ulitkov. Kupcem smo dolžni zagotavljati popolno sledljivost vsakega kosa, zato sta na vsakem ulitem kosu vtisnjena datum in osebni žig livarja, ki je kos odlil.

Odstranjevanje jeder

Po litju sledi faza odstranjevanja jeder: pečeno jedro odstranimo iz vilic. Ostanje votle vilice, s katerih pred nadaljevanjem procesa odstranimo še dolivke. Odstranjevanje jeder na vilicah se izvaja izključno samo z vibriranjem kosov, saj udarjanje po vilicah zaradi potencialne nevarnosti za nastanek površinskih razpok ni dovoljeno.

Finalizacija

Ko so jedra izbita iz vilic, gredo vilice na operacijo finalizacije, ki se izvaja na namenski robotski celici za odrez napajalnikov in dolivkov ter čiščenje srhov. Pri tem vilice že dobijo svojo značilno podobo. Značilnost pri litju vilic je namreč tudi to, da pri litju v ulitek, ki na koncu tehtja slabe tri kilograme, ulijemo približno deset kilogramov tekočega aluminija – razliko približno sedmih kilogramov potrebujemo zato, da vilice sploh lahko odlijemo. »Višek« materiala odstranimo prav pri finalizaciji.

Vilice na robotski celici

Rentgenska kontrola

Tako pripravljene vilice potujejo na rentgensko kontrolo, med katero na industrijski rentgenski napravi pregledamo čisto vse vilice. Pri rentgenski kontroli iščemo v notranjosti vilic potencialne napake v materialu, predvsem poroznost, ki lahko nastane v procesu litja. Vilice, ki niso v skladu z zahtevami kupca, moramo izločiti. Prostora za napake ni, saj lahko prevelika poroznost oziroma taka, ki ni v skladu z zahtevami kupca, povzroči razpoke na materialu in posledično lom vilic.

Kontrola na RTG

Termična obdelava

Vilice, ki med rentgensko kontrolo zadostijo zahtevam, gredo nato na termično obdelavo. Pri tem postopku se v dveh fazah drastično izboljšajo mehanske lastnosti odlitih vilic, pri čemer je najpomembnejša lastnost raztezek vilic, ki mora znašati najmanj 4 odstotke, preden vilice počijo. Prva faza termične obdelave poteka v žarilni peči pri temperaturah nad 500 °C in traja najmanj tri ure. Ko je žarjenje končano, se vilice nemudoma potopijo v hladilni bazen, v katerem je temperatura vode približno 45 °C. S tem zamrznemo optimalno mikrostrukturo materiala, vendar hkrati povzročimo tudi velike notranje napetosti, zaradi katerih se spremeni geometrija kosov. Da geometrijo vrnemo nazaj v prvotno stanje, vse vilice nato poravnamo na posebnih hidravličnih ravnalnih pripravah. Po zaključenem ravnanju gredo vse vilice še v drugo peč, v kateri pri nižji temperaturi poteka proces popuščenja, med katerim se popustijo notranje napetosti v kosih.

Vilice čakajo na ravnanje po termični obdelavi.

Vilice na obešalu za peskanje

Kontrola površinskih razpok

Zaradi posebne zahteve kupca po kontroli površinskih razpok gredo nato vse vilice še na kontrolo s penetracijo. Vsak kos mora zadoščati kriterijem, ki jih navede kupec, in samo ustrezne vilice lahko nadaljujejo pot na naslednjo operacijo. Tudi površinske razpoke namreč potencialno lahko povzročijo lom vilic med uporabo.

Peskanje

Ko pridejo ustrezne vilice iz kontrole, gredo na operacijo peskanja na turbinskem peskalnem stroju. Vilice peskamo z jeklenimi kroglicami, namena pa sta dva: prvi je odstranjevanje morebitnih ostankov jeder, drugi, pomembnejši, pa izpolnitev zahtev kupcev v zvezi z vizualnimi lastnostmi. Vse vilice morajo namreč na videz biti take, kot zahteva kupec, saj na motorje montirajo takšne, kot so po peskanju, jih torej ne barvajo in ne lakirajo. KTM za terenške (off-road) modele motociklov prisega na naraven videz, videz aluminija.

Mehanska obdelava

Vse vilice, ki so uspešno prestale vse predhodne operacije in kontrole, pridejo še do zadnje proizvodne operacije – mehanske obdelave. Med mehansko obdelavo na CNC-obdelovalnih centrih se na vilicah obdelajo vse površine, ki so glede na načrt predvidene za obdelavo, obdelajo se vse vgradne mere in pripravi vse potrebno za nemoteno montažo na motorna kolesa. Vse vilice gredo namreč potem, ko jih dobavimo kupcu, direktno na montažno linijo. To pomeni, da za nami nihče več ne opravlja kontrole, saj moramo mi zagotavljati kupcem ulitke v skladu z vsemi njihovimi zahtevami. Da je res tako, s svojim žigom po zaključeni mehanski obdelavi in vizualni kontroli vilic potrdi tudi tisti sodelavec, ki posamezne vilice obdelava in zapakira v pakirno enoto.

Vilice med obdelavo na CNC-obdelovalnem centru

Vilice, montirane na ogrodje motorja

Verjetno si zdaj lažje predstavljate kompleksnost izdelave ulitkov. Za izdelavo enega ulitka je potrebnih kar deset proizvodnih operacij, v njih pa sodeluje vsaj deset različnih sodelavk in sodelavcev na različnih področjih.

Če upoštevamo še dejstvo, da imamo v proizvodnji trenutno skoraj petdeset različnih ulitkov z zelo različnimi tehnološkimi postopki in različnimi zahtevami kupcev in da smo lani proizvedli in prodali skoraj 680.000 ulitkov, smo še toliko bolj zadovoljni in ponosni, da nam uspeva obvladovati proizvodne procese. Pohvala in zahvala za to gresta vsem sodelavkam in sodelavcem v PE Ulitki, saj prav vsak s svojim delom prispeva k rasti, razvoju in uspešnosti naše poslovne enote.

Ob tej priložnosti se vsem skupaj in vsakemu posebej zahvaljujem za njihov prispevek ter jim obenem želim, da bi ohranili svojo vnemo in še naprej prispevali k naši uspešni zgodbi. ■

Razvoj Talumovega orodjarstva

Orodjarstvo v Talumu se je začelo razvijati že leta 1981, in sicer za potrebe razvoja, proizvodnje in vzdrževanja izsekovalnih orodij za ron-dice, rondle in izparilnike. Razvoj orodjarne se je začel v takratnem vzdrževanju, leta 1986 pa je bila orodjarna organizacijsko »prenese-na« v takratno DE Predelava. Sledenje tehnološkemu razvoju je bilo zaradi zahtev trga nujno, zato se je leta 2000 investiralo v CNC-žično erozijo, leta 2005 pa v prvi triosni CNC-rezkalni stroj. Obe tehnologiji sta bili uspešno usvojeni in z leti optimirani z lastnim znanjem.

Zadnja pridobitev v orodjarni – stroj za potopno erodiranje

MAG. MIHAEL HAMERŠAK
BORUT ZEMLJIČ

FOTO: TOMAŽ KVAS

Z reorganizacijo leta 2011 je bila orodjarna organizacijsko »prenesena« v Talum Servis in inženiring, s ciljem, da bi skupaj z mehansko obdelavo iz dotedanjega vzdrževanja povečali zasedenost obstoječih kapacitet tudi z naročili zunaj skupine Talum in z razvojem novega programa strojegradnje v OE Inženiring. Zaradi potreb po dodatnih naročilih smo začeli sodelovati s proizvajalcem in razvijalcem gumenotehničnih proizvodov s Ptuja. Sodelovanje in zaupanje se je z leti poglobilo, tako da za tega kupca v zadnjem času razvijamo in izdelujemo najzahtevnejša orodja v obojestransko korist in zadovoljstvo. Da bi povečali zasedenost kapacitet, smo razvojne aktivnosti usme-

rili v projektiranje in izdelavo kokil za gravitacijsko in nizkotlačno livarstvo. Nova usvojena področja so izpostavila potrebo po petosni CNC-obdelavi in to tehnologijo smo leta 2013 za nabavo novega stroja tudi usvojili. Z novimi znanji, novimi programi, dodatnimi kupci v Sloveniji in tujini smo prihodke v OE Orodjarna z 0,5 milijona evrov v letu 2011 povečali na 1,9 milijona evrov v letu 2016, rezultat poslovanja OE Orodjarna pa je pozitiven. Lansko leto smo poleg pokritja vseh potreb po orodjih in mehanski obdelavi v skupini Talum zunaj skupine dodatno realizirali še za 316.547 evrov prihodkov. Lani nam je uspelo izdelati prvo tlačno orodje, razvili in izdelali pa smo tudi prvo obrezilno orodje za potrebe Talumovega tlačnega livarstva.

Zaradi potreb razvoja livarstva v skupini Talum smo bili leta 2016 postavljeni pred izziv širitve orodjarne in tehnološke prilagoditve za potrebe tlačne livarne. Tako je lani potekala investicija v skupni vrednosti 1 milijona evrov, od tega skoraj 0,7 milijona v tehnološko opremo. Poleg tega sta bila nabavljena večji petosni CNC-rezkalni stroj in potopna erozija. CNC-rezkalni stroj je bil glede na to, da smo to tehnologijo v Orodjarni že usvojili, uspešno zagnan dva tedna po dobavi. Potopna erozija je trenutno še v fazi usvajanja tehnologije in uvajanja v proizvodnjo. Z doda-

tnimi instaliranimi kapacitetami bomo v OE Orodjarna letos sposobni ustvariti planiranih 2,4 milijona evrov prihodkov.

Trenutno v Orodjarni poteka projekt vzpostavitve lastnega projektiranja tudi za potrebe tlačnega livarstva v Talumu. Pri tem bodo predvsem mladi sodelavci dobili priložnost, da srednjeročno postanejo strokovnjaki na področju projektiranja tlačnih orodij svetovnega formata, saj jim izzivov glede na zastavljeno strategijo razvoja livarstva v Talumu ne bo manjkalo.

Za letos načrtujemo investicijo v rezkalni stroj za izdelavo grafitnih elektrod, ki bo ekonomičnost tehnologije potopne erozije in s tem izdelave orodij še povečala. Zaradi potreb notranjega in zunanega trga načrtujemo tudi tehnološko posodobitev struženja z novo CNC-stružnico. Realno ocenjujemo, da bomo zaradi potreb po orodjarskih storitvah in zaradi potreb razvoja strojegradnje v Talumu čez pet let v OE Orodjarna presegli promet 4 milijone evrov letno.

Brez zavzetega, požrtvovalnega in strokovnega dela vseh sodelavcev v OE Orodjarna opisane razvojne poti ne bi bilo. Za to se moramo zahvaliti vsem sodelavcem, ki delajo ali so delali na področju Talumovega orodjarstva. Uspehov pa seveda ne bi bilo brez zaupanja kupcev in uprave. □

Uspelo nam je doseči skoraj vse zadane cilje

ALEŠ MEGLIČ
POVZETO IZ LETNEGA POROČILA
SLUŽBE SISTEMI UPRAVLJANJA.
FOTO: SPLET

Nezgode pri delu

V skupini Talum se je v letu 2016 pripetilo 27 nezgod pri delu. Zaradi njih je bilo izgubljenih 1135 delovnih dni. S tem smo skoraj dosegli ciljano vrednost glede pogostosti takih nezgod. Pri resnosti nezgod pri delu za leto 2016 nismo dosegli cilja, saj je bilo 8 nezgod pri delu z bolniško odsotnostjo več kot 30 dni, tako da smo izgubili preveč delovnih dni. V 59 odstotkih so to razne poškodbe prstov ali delov roke zaradi premajhne pazljivosti pri opravljanju dela ali opravi v zvezi z delom.

Aktivnosti za zniževanje števila poškodb pri delu potekajo v skladu s Programom zniževanja nezgod pri delu. Potekajo tudi aktivnosti za hitro oceno tveganja pred začetkom del, izvedli smo delavnico o ergonomiji delovnih mest, prav tako potekajo stalne aktivnosti na področju osebne varovalne opreme. Viličarji v posameznih obratih so opremljeni z opozorilno lučjo, ki pri vzratni vožnji z modro svetlobo osvetljuje delovno območje naprave.

Delovna oprema

Z rednimi pregledi delovne opreme, ročnega električnega orodja, privezovalnih elementov, lestev in osebne varovalne opreme za delo na višini je bila dosežena skoraj 100-odstotna skladnost opreme. Glede na nastalo situacijo vso omenjeno opremo pregledamo z lastnim kadrom, tako da storitve zunanjih institucij uporabljamo samo za preglede osebne varovalne opreme za

Stanje na področju varnosti in zdravja pri delu v letu 2016 lahko ocenimo kot dobro, saj nam je v veliki večini uspelo doseči zadane cilje na tem področju.

delo na višini, tlačne opreme, dviznih naprav in plinskih instalacij. V skladu z zahtevami zakonodaje nadaljujemo s pregledi lokacij in izdelavo elaboratov eksplozijske ogroženosti za posamezne obrate. V letu 2016 smo nadaljevali tudi s periodičnimi pregledi plinskih instalacij.

Delovno okolje

V skupini Talum smo lansko leto meritev delovnega okolja izvedli v družbi Talum, d. d., PE Ulitki, program VTL, in PE Livarna ter v družbi Talum Servis in inženiring, d. o. o., na novi napravi za razrez.

Požarna varnost

Na področju požarne varnosti

se je lani v skupni Talum pripetilo 20 začetnih požarov. Na področju preventive je bilo izdanih 112 dovoljenj za opravljanje vročih del v trajanju 343 ur. Redni pregledi aktivne požarne zaščite so potekali po planu pregledov. Vsi objekti imajo zbirna mesta za primer evakuacije, hkrati so bile izvedene tudi evakuacijske vaje za obvladovanje razmer v primeru izrednih dogodkov ter požarna vaja v sodelovanju s PGD Talum.

Incidentni in izredni dogodki

Leta 2005 smo začeli spremljati in zapisovati incidente in izredne dogodke, s ciljem, da bi prepoznavali ter zmanjševali potencialne in dejanske nevarnosti za nastanek nezgod pri

delu, vplive na okolje in požarno varnost. Aktivnosti so se nadaljevale tudi v letu 2016, ko smo zapisali 98 izrednih dogodkov in 262 incidentov.

Sistem vodenja varnosti in zdravja pri delu OHSAS 18001

Na osnovi izvedenih notranjih presoj, vodstvenega pregleda in zunanje presoje BVC-ja lahko podamo skupno oceno, da sistem varnosti in zdravja pri delu deluje v skladu z zastavljenimi cilji in programi ter ga lahko opredelimo kot učinkovitega.

Aktivnosti za doseganje okvirnih in izvedbenih ciljev po Programu varnosti in zdravja pri delu se izvajajo v okviru razpoložljivih sredstev. □

Nov delovni dan, novi izzivi

EMILIJA VESENJAK
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Emilija Vesenjajk

V družbi Vargas-Al sem se zaposlila leta 2012 in se takrat prvič srečala z delom varnostnice. Pred tem sem bila zaposlena v drugih dejavnostih in se ves čas poigravala z idejo, da bi se v prihodnosti zaposlila kot varnostnica. Všeč mi je bila misel, da lahko na ta način poskrbim za varnost in red ter se posledično tudi sama počutim varno.

Vargas-Al je družba, ki skrbi, da se zaposleni v podjetju počutimo dobro, in omogoča tudi invalidom, ki veljajo za manj zaposljiv segment iskalcev zaposlitve, da dobijo delo. S tem se počutijo izpolnjeno, koristne in imajo urejen socialni status. Družba tudi skrbi za redno izobraževanje svojih zaposlenih. S sodelavci se odlično razumemo, saj nas delo in dnevni izzivi povezujejo. Ponosna sem, da sem del družbe Vargas-Al. Delo varnostnice opravljam v vratarnici sedeža družbe Talum in še na treh drugih lokacijah, pa tudi na prireditvah in tekmah. Opravljam štiriizmensko delo, tako da je moj delovnik časovno zelo različen.

Moj dan navadno poteka po tem vrstnem redu:

Vstajam ob 3.45, od doma pa se odpravim približno ob 4.30, kar pomeni, da v tovarno prispem ob 5.15. Pri vratarnici se evidentiram kot vsi delavci Taluma, nato pa se sodelavci iz jutranje izmene zberemo v skupnem prostoru in pogovorimo o tekočem delu. Ob 5.30 se odpravimo vsak na svoje delovno mesto, ki nam je tisti dan določeno. Predhodna izmena sodelavcev nam preda delo in koristne informacije.

Delo v vratarnici je zelo dinamično, saj v Talum vstopa veliko ljudi in vozil. Pri svojem delu uporabljam računalnik, v katerega vnašam podatke o osebah in vozilih, ki so vstopili. To pa ni vse. Ko v tovarno pripelejo odpadni aluminij, je treba

izmeriti njegovo radioaktivnost in vse zabeležiti. Izdajam tudi ključe z zabeležko o tem, kdo in kdaj jih je prevzel in vrnil. Zunanaj vratarnice opravljam pregled tovornih in osebnih vozil ob izhodu ter kontrolo izvoznih in drugih listin, ki spremljajo blago. Podatki, zabeleženi v listinah, se morajo ujemati z dejanskim stanjem blaga in šele takrat lahko vozilo z blagom zapusti Talum.

Pri vходу se po potrebi izvaja tudi pregled oseb oziroma zaposlenih, ki peš vstopajo v Talum. To storimo takrat, kadar obstaja sum, da oseba v Talum prinaša ali iz njega odnaša nedovoljene ali prepovedane stvari ali odtujeni material.

V vratarnici je še veliko manjših opravil, ki jih je treba postoriti vsak dan. Delo od zaposlenega zahteva natančnost, doslednost, sposobnost predvidevanja, predvsem pa korekten odnos do ljudi.

Zavedati se je treba, da vsak zaposleni predstavlja Talum kot celoto in da stranke pridejo najprej v stik prav z varnostnikom. Prvi vtis je zelo pomemben, zato moramo svoje delo opraviti profesionalno. Tudi če so stranke težavne, moramo delo opraviti tako, kot se od nas pričakuje.

Moja naloga je, da poskrbim za varnost in zagotovim natančnost podatkov, saj le tako lahko vzdržujemo varnost in red na varovanem območju.

Delo je čez cel dan razgibano in raznoliko. Varnostniki moramo biti nenehno pripravljene oziroma korak pred drugimi, da lahko pravočasno presodimo ravnanje ljudi in ustrezno odreagiramo. Biti moramo tudi v dobri telesni kondiciji.

Ob zaključku dneva zapišem poročilo, ki ga ob 13.30 predam varnostniku v naslednji izmeni. □

»Že v osnovni šoli sem se **navdušila nad kemijo.**«

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Majda Rola,
Talum Inštitut,
vodja laboratorija

Kako se spominjaš otroštva? So bile to sončne pokrajine?

Ja, zelo. Na otroštvo in na čas osnovne šole imam zelo lepe spomine. Odraščala sem v Rogoznici. Starši so me vpisali v osnovno šolo Franca Osojnika – danes to šolo poznamo pod imenom Ljudski vrt. Do šole sem imela dva kilometra, a kljub razdalji sem hodila peš. To v tistem času ni bilo nič posebnega, saj je večina otrok v šolo pešačila, in takrat se mi to tudi ni zdelo velika razdalja. Šolo so takrat ravno zgradili in bila sem v prvi generaciji otrok, ki so jo obiskovali. Imeli smo veliko novo telovadnico – takšne ni imela nobena druga ptujska šola.

V šolo sem šla s šestimi leti. Starši so želeli, da s sestro, ki je leto dni starejša, hodiva v isti razred. To eno leto se je na začetku zelo poznalo in sošolci so me večkrat odrinili stran, češ da sem še premajhna.

Otroci imajo svoje predstave o poklicih. O čem si sanjala ti, da boš, ko odrasteš?

Kot otrok sem govorila, da bom trgovka ali »navaden« zdravnik. Vedno sem bila bolj tehnično in

naravoslovno usmerjena in že v osnovni šoli sem se navdušila nad kemijo. Imeli smo odlično učiteljico, ki je znala na zanimiv način podajati učno snov.

Kaj pa obdobje srednje šole?

Šolanje sem nadaljevala na ptujski gimnaziji. Ljubezen do kemije je ostala in po zaključku sem se vpisala na Visoko tehniško šolo Maribor, smer kemijska tehnologija.

Vsak poklic ima svoje specifične in zahteva nekatera posebna znanja in tudi osebnostne značilnosti. Kaj je pomembno pri kemiji oziroma pri delu, ki ga opravljaš?

Ko me kdo vpraša, zakaj sem izbrala prav kemijo, mu rada odgovorim: »Samo dve možnosti sta: kemijo lahko imaš rad ali pa je ne maraš.« Jaz imam kemijo rada in uživam v svojem poklicu.

Najpomembnejše je, da imaš veselje do naravoslovnih in tehniških ved. Kemija je tako kot druge vede zelo kompleksna in razdeljena je na veliko področij, na tehničnorazvojnega in tehnološkega, tu je področje

laboratorijskih preiskav itd. Pri delu moraš biti zbran, natančen in dosleden. Ker delaš tudi z nevarnimi snovmi in instrumenti, je pomembno, da si previden.

Katero področje kemije pa je tebi osebno najbližje?

Vedno sem si želela delati v laboratoriju in vesela sem, da je danes prav to tudi moj poklic. Pred zaposlitvijo v Talumu sem dve leti delala kot gumarski tehnolog v podjetju Sava. Delo mi ni odgovarjalo, in ko sem nato v tedanjem TGA-ju zasledila razpis vodje laboratorij za aluminij, sem se z veseljem prijavila in nato zamenjala delovno mesto.

Kako se spominjaš svojega prvega stika s Talumom?

V tistem času sta bila v tovarni dva ločena laboratorija, laboratorij za glinico in laboratorij za aluminij. Potem se je zaključil projekt izgradnje novih elektroliz in laboratorij se je v okviru projekta razširil. Nabavili so nove instrumente, med njimi tudi instrument za rentgensko fluorescenčno spektrometrijo (XRF). Moja naloga je bila, da ga uvedem v uporabo. Opremljenost laboratorija je bila ta-

krat veliko boljša kot v drugih podjetjih.

Tako se je začela moja službena pot na delovnem mestu vodje laboratorija za področje aluminija.

Kateri izziv je bil zate v tem času najbolj zahteven?

Izziv, povezan z instrumentom za rentgensko fluorescenčno spektrometrijo (XRF), saj so bila navodila za rokovanje z instrumentom zapisana v angleškem jeziku, delovanje pa je bilo opisano kar v osmih debelih priročnikih. Znanja s področja računalništva in instrumentalne analize takrat še nisem imela veliko, zato je bil to zame res velik izziv. Na srečo sem spoznala ljudi, na katere sem se lahko obrnila, in pomagali so mi s svojimi nasveti in izkušnjami. Včasih je bilo več sodelovanja med laboratoriji, saj si nismo bili konkurenčni.

V tovarni si zaposlena 29 let. Na tem področju se je veliko spremenilo. Kako bi na kratko opisala te spremembe?

Ja, v tem času se je veliko spremenilo, tako na področju zako-

nodaje kot tudi na tehnično-tehnološkem in organizacijskem področju v družbi, a bistvo našega dela ostaja enako. Mogoče nam je včasih žal za stvari, ki smo jih hoteli narediti, pa jih nismo oziroma nam jih ni uspelo narediti ...

Katere delovne naloge izhajajo iz funkcije vodje laboratorija?

Vodja planira, organizira, nadzira, koordinira in analizira delo v laboratoriju ter izdeluje analize in poročila. Poleg »rednih« delovnih zadolžitev imam še veliko drugih nalog, ki izhajajo iz razvojnih in raziskovalnih projektov, za katere sem zadolžena.

Vodja mora imeti tudi vodstvene sposobnosti, da zna povezati ljudi v tim in jih motivirati ter usmerjati. S kakšnimi izzivi se srečuješ?

Vodja mora imeti predvsem dobre komunikacijske sposobnosti in njegove vrline v veliki meri izhajajo iz njegovih osebnostnih značilnosti. Do ljudi moraš biti odprt, razumevajoč, nanje moraš vplivati motivacijsko, spodbujati sodelovanje, biti dober načrtovalec, organizator, svetovalec, znati moraš reševati probleme in konflikte ter se odločati.

Najbolj zahtevno pa je zame vrednotenje uspešnosti sodelavcev.

Predvsem v zadnjih letih je bil na področju okoljevarstvene zakonodaje, predpisov in standardov narejen velik premik oziroma velike spremembe. Kako so te spremembe vplivale na vaše delo?

To je naša stalnica. Spremljamo in sledimo spremembam

standardov, pravilnikov, uredb, zakonodaje, ne glede na to, ali je to področje okoljevarstva, laboratorijskega dela, akreditacije ali drugih del, ki jih opravljamo v laboratoriju.

S čim vse se v laboratoriju ukvarjate?

Naš cilj je prilagajati se potrebam Taluma in podjetjem zunaj njega. Izvajamo laboratorijske preiskave različnih materialov in vzorcev. Sem spadajo analize surovin, procesnih karakteristik materialov, analiza aluminija in aluminijskih zlitin, analiza olja, vode, zraka, tal in odpadkov. Za analiziranje uporabljamo različne vrste preiskav: laboratorijske, spektroskopske, mehanske in metalografske. Izvajamo tudi okoljske preiskave in svetovanja, ki vključujejo celovite okoljske rešitve za področja zraka, vode, tal in odpadkov. Izvajamo tudi okoljske monitoringe v skladu s pooblastili Ministrstva za okolje in prostor (MOP) in Agencije Republike Slovenije za okolje (ARSO) ter kontrolo materialov in preiskave delovnega okolja.

Veliko govorimo tudi o trajnostnem razvoju, ki po definiciji pomeni »zadovoljevanje potreb sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe«. Kakšno je tvoje stališče?

Menim, da mora vsak človek pri sebi sprejeti določene odločitve in spremeniti svoj odnos do okolja in naravnih virov ter se vesti preudarno pri nakupih in porabi dobrin. Če ne bomo nekaj spremenili, potem generacije, ki bodo prišle za nami, ne bodo imele več primernega življenjskega okolja in virov.

Na osebni ravni lahko to pomeni, da varčujem z vodo, elektriko, da se izognem nakupom izdelkov v embalaži, ki je ni mogoče reciklirati, da kupujem toliko živil, kot jih v gospodinjstvu porabim, itd.

Dotakniva se še področja standardov. Kaj vas na tem področju še čaka?

Smo akreditirani laboratorij, ki si je že v preteklosti pridobil standard ISO/IEC 17025. Pridobitev tega standarda nam veliko pomeni in veliko delamo, da ta sistem vzdržujemo. To tudi pomeni, da nas vsakih 15 mesecev obiščejo presojevalci, ki preverjajo našo usposobljenost. Naša tehnična usposobljenost pomeni, da so rezultati preizkušanj verodostojni in zanesljivi, to pa dokazujemo s certificiranimi referenčnimi materiali in s sodelovanjem v medlaboratorijskih preizkušanjih. Smo pa tudi organizatorji medlaboratorijskih raziskav na področju emisij in aluminija ter aluminijskih zlitin.

V prihodnosti nas čaka še pridobitev standarda ISO/IEC 17020 za kontrolni laboratorij, ki se nanaša na področje analiz in vrednotenja odpadkov. Na tem področju je še veliko nejasnosti, zato bomo s pridobitvijo še počakali. Pridobiti pa si bomo morali tudi standard ISO/IEC 17043, ki se nanaša na organizacijo medlaboratorijskih preizkušanj; ta preizkušanja že izvajamo prav v skladu s tem standardom.

Kakšno je ta trenutek razmerje med zunanjimi in notranjimi storitvami, ki jih opravlja laboratorij?

80 odstotkov storitev opravimo

v Talumu, 20 odstotkov pa na zunanem trgu.

Na kakšen način prenašate znanje in izkušnje na mlajše sodelavce?

V našem delovnem kolektivu smo se v zadnjih letih precej pomladili, kar prinaša tudi veliko medgeneracijskih izzivov. Menim, da na mladih svet stoji, a izkušnje starejših sodelavcev so dobra popotnica zanje, njihova naloga pa je, da to dopolnjujejo in nadgradijo.

Sodelavci, ki so v zadnjih letih prišli v Talum, so šli najprej skozi proces izobraževanja. Prvi del je splošen in v njem sodelavci spoznajo tovarno, drugi del pa je povezan z delom, ki ga bodo na svojem delovnem mestu opravljali. Tako se zaposleni od tri do šest mesecev usposabljujejo na svojem delovnem mestu, da nato lahko samostojno izvajajo določen laboratorijski preizkus. Za vsakega posebej točno beležimo, koliko ur se je usposabljal, za katero metodo in ali je prišel do primerljivih rezultatov. Sodelavcu pri tem pomaga mentor.

Imaš že precej let delovne dobe, a je še kar veliko pred teboj. Na kakšen način skrbiš za svojo psihofizično kondicijo?

Ukvarjam se s športom. Rada igram tenis, plavam in smučam. □

»Samo dve možnosti sta: kemijo lahko imaš rad ali pa je ne maraš. Jaz imam kemijo rada in uživam v svojem poklicu.«

»Menim, da na mladih svet stoji, a izkušnje starejših sodelavcev so dobra popotnica zanje, njihova naloga pa je, da to dopolnjujejo in nadgradijo.«

Vandranje v Razkriški kot

Ob dnevu žena Skei Kidričevo in naši sodelavci ne pozabijo na svoje talumovke, saj nas na ta dan presenetijo s cvetom, ki nam popestri delovno okolje. To pa še ni vse. V sodelovanju z vodstvom Taluma Skei organizira izlet in nam tako pričara brezskrben in razburljiv popoldan, ko odkrivamo skrivne koticke Slovenije in uživamo v lokalnih kulinarčnih dobrotah.

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ, DANICA HRNČIČ

Pokušina vin

Tako smo se talumovke v sredo, 8. marca 2017, ob 12. uri s tremi avtobusi, ki so bili tudi tokrat polni do zadnjega sedeža, odpravile na vzhod, proti kraju Razkrižje. Na avtobusu je bilo prešerno vzdušje, za kar je poleg obetajočega vremena poskrbela tudi dobra domača kapljica. Jeziki so se hitro razvezali in čas vožnje do naše prve destinacije je minil, kot bi trenil.

V Razkrižju so nas že pričakovali domačini, ki so za nas pripravili

nekaj tamkajšnjih dobrot. Tako smo lahko degustirale razkriške mlince, domač grozdni sok, različne vrste žganja in vino.

Razkriški mlinci z zaseko

Mlinci so dobili ime po mlinu, kjer je bilo moke in vode v obilici. Zaseko pa so mlinarji doma »ukradli«, saj takrat zaseke ni bilo v izobilju in so jo gospodinjne skrivale. Članice Turističnega narodopisnega društva Razkrižje jih dandanes pripravijo na sleherni turistični in kulturni prireditvi, prav tako pa jih rade ponudijo obiskovalcem Razkriškega kota. Poleg razkriških mlincev ponudijo tudi pokušino vina, domačega grozdnega soka in različnih vrst žganja.

Mlinci so bili res nekaj posebnega, saj so spominjali na palačinke, ki so jih gospodinjne pekle kar sproti na priročnih kuhalnih ploščah. Še vroče so namazale z domačo zaseko. Takšnih mlincev v našem okolju ne poznamo, zato smo jih z veseljem poskusile in jih poplasknile z dobro kapljico.

Arhitekturna rešitev, ki jo je navdihnila narava

V nadaljevanju nas je namreč čakala pokušina vina v manjši vinski kleti, ki jo je za nas z veseljem odprl domačin. Še prej pa nas je čakalo presenečenje – tokrat v obliki nenavadne arhitekturne

Pokušina razkriških mlincev z zaseko

Talumovke pred razglednim stolpom Vinarium

rešitve, ki sicer v svetu ni nič novega, v kraju, kot je Razkrižje, pa tega nikakor nismo pričakovali. Šlo je za zemljanko, prekrito z zemljo, ki je namenjena turistom za prenočevanje. Tudi za opremo zemljanke je bila navdih kar narava: za opremo tega nenavadnega domovanja so bili izbrani izključno naravni materiali, kar še poveča občutek sožitja z naravo, ki je na tem koncu še zelo prvobitna.

Vinarium – pomurski Eifflov stolp

Po okrepčilu smo pot nadaljevale proti Lendavi. V kraju so leta 2015 zgradili razgledni stolp Vinarium, ki je visok kar 53,5 me-

tra. Obiskovalcu ponuja prekrasen pogled na pokrajino, ki sega od Lendavskih goric, kjer stolp stoji, pa vse tja do porečja Mure. Sodelavke smo se povzpele na razgledno ploščad in občudovale ravnice in gričevja Slovenije, Madžarske, Hrvaške in Avstrije. Tiste z več kondicije so do vrha premagale kar 240 stopnic, druge pa so se na vrh povzpele z dvigalom. Še prej sta vsako izmed nas pričakali vrtnica in kava v kavarni v pritličju stolpa.

Talumovke smo nato vzele pot pod nogo in se sprehodile do »piramide«. Tudi ta je ponudila prelep panoramski pogled na okolico. Dan se je počasi prevesil v večer

in na kmečkem turizmu v Gornji Radgoni so nas pričakali z večerjo. Ob devetih zvečer, ko so nam postregli z gibanico, smo bile že vse prijetno utrujene, a zadovoljne, saj smo preživele prijeten popoldan.

To so za vse nas trenutki, ki se jih bomo rade spominjale. In tudi takrat, ko bo prišel kak manj prijazen dan ali trenutek, bomo zamahnile z roko in se spomnile prijetnih dogodivščin.

Hvala vodstvu skupine Talum in Skei Kidričevo, da so se ob prazniku spomnili na svoje talumovke in nam omogočili, da smo preživele nekaj lepih uric. □

Večerja na kmečkem turizmu v Gornji Radgoni

Panoramski pogled z razglednega stolpa Vinarium

Infotable v jedilnici

TOMAŽ KVAS

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

V začetku februarja smo v Talumu vzpostavili nov informacijski kanal za zaposlene – dva velika zaslona s tekočimi kristali (LCD), ki sta nameščena v jedilnici. Na njiju je moč v času malice spremljati kratke novice, ki so sicer v daljši obliki dostopne na Talumovem notranjem omrežju. Prikazovalnika sta namenjena predvsem sodelavcem iz tistih okolij, kjer nimajo neposrednega dostopa do računalnika oziroma intraneta. Tako se lahko med malico seznanijo z najnovejšim dogajanjem v

»fabriki« oziroma pridejo do pomembnih informacij, kot je na primer razpis za poletne počitnice.

Vzpostavitev infotabel je plod dela Službe za informatiko, kjer so morali razviti programsko rešitev za prikaz novic z intraneta na zunanem zaslonu, in Službe za odnose z javnostmi, kjer so oblikovali zunanjo podobo prikaza novic in kjer skrbijo za pripravo vsebin in njihovo posodabljanje. □

SINDIKAT SKEI KIDRIČEVO

Obisk članov izvršnega odbora Skei Slovenije

IGOR JEZA

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

V torek, 7. marca 2017, so Talum obiskali člani izvršnega odbora Skei Slovenije na čelu s predsednico Lidijo Jerkič. Člani odbora imamo svoje mesečne seje vsakič v drugi regiji. Tokrat smo bili gostitelji člani Skei, ReO za Ptuj in okolico. Navada je, da si pred sejo ogledamo eno izmed podjetij v regiji gostiteljici, in tako so si člani tokrat ogledali Talum.

Člani izvršnega odbora Skei Slovenije

Člane odbora smo pričakali ob 9.30. V avli upravne stavbe jih je sprejel in pozdravil gostitelj Igor Jeza, predsednik Skei Kidričevo, uvodoma jih je nagovoril član uprave Daniel Lačen, nato pa je bila v veliki sejni sobi predstavitev Taluma. Predstavili smo delo sindikata ter organiziranost in strateške usmeritve skupine Talum, svoja področja pa so predstavili tudi Dušan Skledar, vodja kadrovske službe, Darja Havlas-Kozoderc, vodja pravne službe, in Iztok Trafela, direktor odvisne družbe Vargas-Al.

Po predstavitvi smo goste povabili v PE Rondelice, kjer so si pod

vodstvom sodelavca Borisa Šeruga ogledali proizvodni proces.

V sejni sobi restavracije Pan je potem potekala 4. seja izvršnega odbora Skei Slovenije. Po njej je bilo organizirano skupno kosilo. Gostje so lahko poskusili kulinarčne dobrote, ki so jih pripravili sodelavci družbe Vital.

Predsednica Skei Slovenije Lidija Jerkič se je na koncu zahvalila gostiteljem za predstavitev, organizacijo in realizacijo 4. seje.

Za ogled in predstavitev Taluma se v imenu gostov vsem lepo zahvaljujem. □

PRIREDITEV

Zbrali največ humanitarnih prispevkov

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Lions klub Ptuj je v soboto, 18. februarja 2017, že 12. organiziral največjo humanitarno prireditev na prostem, ki je prepoznavna pod imenom Obarjada in na kateri vsako leto sodeluje tudi družba Talum. Organizatorji so bili s prireditvijo zelo zadovoljni, saj sta višina zbranih humanitarnih prispevkov in obiskanost presegli vsa pričakovanja.

Dogodek se je začel ob 9. uri na dvorišču minoritskega samostana. V kuhanju obare se je pomerilo kar 24 ekip. Talum je tokrat zastopala ekipa sodelavcev v sestavi: Milica Pišek, Danica Hrnčič, Avgust Šibila, Matevž Mohorko in Teodor Dečman, pomagala pa sta jim Vitalova kuharja Franc Roškar in Franc Javernik.

Naša alubara letos ni bila med zmagovalnimi, smo pa zbrali največ humanitarnih prispevkov. V Talumovi skrinjici se je tako nabralo kar 1140 evrov, ki jih bo Lions klub Ptuj namenil za vzpostavitev javne razdelilni-

ce, nakup avtomobila za razvoj donirane hrane in pomoč pri šolanju nadarjenih otrok iz socialno šibkih družin.

Zmagovalno obaro je letos skuhalo ekipa iz DC Dominko centra, drugo mesto sta si razdelila Panvita in Cestno podjetje Ptuj, tretje mesto pa je pripadlo Zavarovalnici Triglav. Za najhumanitarno stojnico so bila razglašena podjetja: Vitatech, Rosler, Studio Saš – Hočki pubeci, Občina Markovci in Petovia Avto Ptuj.

Ekipa, ki je letos kuhala alubaro.

Izjave talumovcev, ki so kuhali alubaro:

Milica Pišek

Bilo mi je v veliko veselje sodelovati v Talumovi ekipi na že tradicionalni Obarjadi v pustnem času v organizaciji Lions kluba Ptuj, še posebej ker ima ta dogodek tudi dobrodelno noto. Dogodek je bil odlično organiziran. To velja tudi za našo ekipo in posledično je bila naša stojnica odlično obiskana, kar se je zrcalilo tudi v zbranih sredstvih. Hvala kolegom in vsem obiskovalcem za prijetno druženje in veliko pozitivne energije.

Danica Hrnčič

Talum kot družbeno odgovorno podjetje je prisotno v ožjem in širšem lokalnem okolju, katerega del smo, tudi na humanitarnem področju. Tradicionalnega dogodka v organizaciji Lions kluba Ptuj se udeležujemo in ga zelo uspešno podpiramo že od vsega začetka. Zadnjih nekaj let sem redna obiskovalka te prireditve, letos pa sem imela čast, da sem bila članica ekipe, ki je zastopala Talum. DARJEM je bil letošnji slogan Talumove ekipe oziroma predstavitev na dogodku. Kuharja sta odlično pripravila hrano za obiskovalce naše stojnice in tudi letos skuhalo odlično obaro, preostali člani ekipe pa smo poskrbeli za čim boljše pogostitev obiskovalcev in naša skrinjica s prostovoljnimi prispevki se je pridno polnila. Hvala ekipi, talumovcem in vsem, ki ste nas obiskali in darovali v dobrodelne namene.

Mag. Avgust Šibila

Obarjada, ki jo že dvanajst let zapored organizira Lions klub Ptuj, je dogodek, ki je presejal lokalni značaj in se tako po množičnosti kot po zbranih sredstvih uvršča med največje dobrodelne akcije v širšem slovenskem prostoru. Naše podjetje z udeležbo na prireditvi izkazuje svojo družbeno odgovorno vlogo, istočasno pa s profesionalnim pristopom, nadpovprečno ponudbo in urejenostjo tako osebja kot stojnice predstavlja svoj poslovni model in poslovno filozofijo. Biti del tega dogodka in zastopati svoje podjetje je po eni strani velika čast, po drugi strani pa tudi velika odgovornost in trdo delo od zgodnjih jutranjih ur pa do poznega popoldneva. Naša stojnica je bila odlično obiskana zaradi odlične hrane, ki sta jo pripravljala naša profesionalca Franci in Franci iz restavracije Pan, nekaj pa so k obisku pripomogli tudi ženski čari boljše polovice našega tima. Veliko pozitivne energije, prijaznih stiskov rok in daleč največ zbranega denarja za dober namen. Bravo, Talum!

Matevž Mohorko

Aktivno sodelovati na dobrodelnem kuhanju obare je bila zame velika čast, še posebej če si del takšne ekipe, kot je bila letos, in imaš v ekipi tako odlična kuharja, kot sta bila naša. Prijetno sem bil presenečen nad množičnim obiskom, predvsem zaposlenih iz skupine Talum, in njihovo pripravljenostjo darovati, kar kaže na veliko mero humanitarnosti med njimi. Zelo dobra obiskanost naše stojnice in zbrani znesek pa sta dokaz, da smo bili dobra ekipa.

Čestitke naši ekipi in hvala vsem sodelavcem, ki ste obiskali dogodek ter prispevali v humanitarne namene. □

»Med tradicijo in sodobnostjo«

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Talum je družba, ki je bila v svojih več kot 62 letih priča menjavanju generacij in spremembam v okolju, ki mu pripada. Kljub sodobnosti je bila vedno naklonjena tradiciji in jo je skrbno dokumentirala, negovala in vpletala v svoje delovanje, saj se zaveda, da je v tem njena drugačnost, ki v ožjem in širšem okolju pomaga graditi prepoznavnost skupine Talum. Tako je v pustnem času za tovarniško ograjo slišati odmevanje kurentovih zvoncev, po hodnikih poslopij pa na ta dan srečaš tudi kakšno pustno masko.

O tradiciji kurenta

Tradicija je vse, kar se v življenju ljudi s prenosom skozi čas in od generacije na generacijo ohrani in ustali v daljšem obdobju. K tradiciji se tako prištevajo tudi kurent in z njim povezane šege. V panonskem svetu je prvobitni namen kurenta, da prosi za rodovitnost in odganja zle duhove. Po izročilu kurenti s poskakovanjem s hudim truščem (zvonjenjem) iz dežele odganjajo zimo, vanjo pa kličejo pomlad in dobro letino. Poznamo dve vrsti kurentov, pernatega markovskega in rogatega haloškega.

Predsednik uprave Taluma s kurenti vetrovniki

Predsednik uprave Taluma s Kurenti 94

Kurenti 94 in kurenti vetrovniki

V ponedeljek, 27. februarja 2017, so Talum ob 12. uri obiskali kurenti iz Etnografskega društva Kurenti 94, na pustni torek, 28. februarja 2017, pa so nas – tako kot vsako leto – obiskali še kurenti iz Etnografskega društva »kurenti vetrovniki« Kidričevo. Obe skupini kurentov je v avli upravne stavbe sprejel Marko Drobnič, predsednik uprave.

Za spomin na dogodek smo jim simbolično podarili rute in se jim zahvalili za popotnico in vse pozitivno, kar kurent po stari tradiciji prinaša okolju. □

LETOVANJE OTROK

»Zimovanje« v Pacugu

TOMAŽ KVAS
FOTO: TOMAŽ KVAS

Lani smo v Talumu in Boxmarku drugič organizirali brezplačno poletno počitnikovanje za otroke zaposlenih. Letos pa sta že 21. februarja zjutraj iz Kidričevega proti morju odrinila dva avtobusa »fabriških« otrok. Ne gre za novost, ampak za nadomestni oddih za tiste otroke, ki so lani julija morali predčasno končati letovanje v Pacugu zaradi okužb z norovirusom. Da bi jim nadomestili izgubljene dni, smo zanje v istem otroškem letovišču organizirali štiridnevno »zimovanje« v času zimskih počitnic.

Letovišče v Pacugu ima veliko ponuditi tudi v zimskem času in mladim ni bilo nikoli dolgčas. Na voljo so jim bile različne delavnice, denimo delavnica fotografiranja in ustvarjanja s papirjem, učili so se plesne koreografije, obiskali Piran, se kopali v bazenu in počeli še marsikaj.

Manjkalo ni niti pustno vzdušje, saj so se našemili in organizirali karnevalski ples. Polni prijetnih vtisov so srečno prispeli domov 24. februarja pozno popoldan. □

Zdravo iz pustnega v postni čas

MATEJA HERGULA
FOTO: SPLET

Pusta oziroma fašenka je konec, maske so padle in krofe smo pojedli. Pustu se ne reče kar tako pust mastnih ust, saj je verjetno marsikdo od nas v zadnjih dneh nekoliko preveč pojedel in popil. Pretiravanje s hrano in alkoholom pa obremeni naš organizem, ki je vajen neke zmernosti vsakdanjega življenja. Zato se po pustu s pepelnično sredo začne 40-dnevni postni čas pred velikonočnimi prazniki. Post je starodavna metoda čiščenja telesa, namen katere je razstrupiti in prečistiti telo, saj se zaradi nepravilne prehrane v telesu nabirajo strupene snovi, ki jih lahko s postenjem odstranimo.

Post ni povezan le s hrano

Pri postu po navadi ljudje pomislimo na hrano, vendar pa se lahko postimo na različne načine. Postni čas naj bi bil čas, ko si nasploh prizadevamo okrepiti in izboljšati naše življenjske navade in vzorce. Temu je namenjeno odpovedovanje določenim razvadam ali dobrinam in opravljanje dobrih del. Ni nujno, da se post navezuje samo na hrano, lahko se odpovemo tudi pitju alkohola, kajenju, pitju kave, igranju iger na srečo, »visenju« na družbenih omrežjih ...

Vztrajati pri odločitvi

Post sam po sebi seveda ni zdravilo, saj vsi vemo, da se naše telo ne bo pozdravilo samo zato, ker nekaj tednov ne bomo jedli sladkarij. Pri odpovedovanju razvad sta potrebni odločitveni

trdna volja, da nas velika potreba ali želja na koncu ne premeta. Pri tem je ravno ta postni čas zelo primeren za to, saj se veliko ljudi odloči, da se bodo odpovedali kakšni razvadi ali slabi navadi. Kadar se veliko ljudi odloči za neko stvar, nas energija množice lahko potegne, da vztrajamo pri lastni odločitvi.

»Izberi prav. Bodi z mano.«

Tak primer je akcija 40 dni brez alkohola, ki se ji vsako leto pridruži veliko ljudi in letos poteka pod naslovom »Izberi prav. Bodi z mano.«. S to akcijo se spodbuja k 40-dnevni vzdržnosti od alkohola v znamenje solidarnosti z vsemi, ki trpijo zaradi njega. V Sloveniji je alkohol namreč eden glavnih dejavnikov tveganja za kronične bolezni, poškodbe in nasilje. Uživanje alkohola je problematično predvsem v prometu, saj ostaja alkohol eden glavnih povzročiteljev prometnih nesreč. S tem ko zmanjšamo pitje alkohola, lahko veliko pridobi-

mo, saj se zmanjša tveganje za različne zdravstvene težave (visok krvni tlak, okvare jeter in srca), manjše je tudi tveganje za poškodbe na cesti in pri delu, hkrati pa lahko tudi izboljšamo naše odnose.

Skrb za zdravje

Zavedati se moramo, da ni dovolj, če se trudimo obvladovati naše razvade samo v postnem času in si potem lahko oddahnemo ter se vrnemo nazaj v stare tirnice. Vsak od nas mora skrbeti za lastno zdravje vse leto, vsak dan znova. Dobra psihofizična kondicija je namreč ključnega pomena za dobro počutje in osnova za uspešno spopadanje z vsakodnevni izzivi tako doma kot na delovnem mestu. Pri lastni skrbi za zdravje vam še dalje pomagamo tudi v Talumu in zato tudi v letu 2017 v okviru Zdravo Talum nadaljujemo z različnimi aktivnostmi za ohranjanje in izboljšanje naše psihofizične kondicije. □

Moč humanosti

Obvestilo sodelavkam in sodelavcem, zaposlenim v družbah skupine Talum, v Silkemu in Praliku

Krvodajalska akcija v marcu bo v torek, 28., in četrtek, 30. marca 2017, med 7. in 11. uro na transfuzijskem oddelku ptujske bolnišnice.

MARJETKA LEDINEK
FOTO: SLAVKO KRAJNC

Slavko Krajnc

V Sloveniji je darovanje krvi prostovoljno, anonimno in brezplačno že od leta 1953. Krvodajalstvo je humano dejanje, s katerim zdrav človek daruje del sebe, da bi pomagal drugemu. Krvodajalci z dajanjem krvi zagotavljajo in omogočajo nemoteno delovanje zdravstva. Tudi sam sem se odločil, da darujem to dragoceno tekočino. Prvič sem jo daroval v času služenja vojaškega roka v Pločah leta 1987. Določili so mi, da imam krvno skupino A pozitivno. Že takrat so nas kot mlade vojake na neki način spodbujali k darovanju, krvodajalci pa smo bili tudi upravičeni do predčasnega odhoda domov. Ko sem se zaposlil, sem se redko udeleževal krvodajalskih akcij, zdaj pa to počnem pogosteje. Na mojo odločitev vpliva tudi spodbuda okolja. Preden kot krvodajalec daruješ kri, te najprej pregleda zdravnik in ugotovi, ali si primeren za darovanje. Zavrnitev krvodajalca je lahkočasna ali trajna. V Sloveniji potrebujemo v povprečju od 300 do 350 krvodajalcev na dan, saj le tako lahko bolnikom zagotovimo potrebno količino krvi. Krvodajalci so pomemben del zdravstvenega sistema, saj bolnikom omogočajo ustrezno zdravljenje s krvjo. Darovanje krvi je gotovo ena najplemenitejših oblik pomoči sočloveku. S številom krvodajalcev se Slovenija uvršča v evropsko povprečje, najpomembneje pa je, da smo na področju preskrbe s krvjo samozadostni. Želim si, da bi se krvodajalskih akcij udeleževali tudi tisti sodelavci, ki se doslej še niso odločili za ta korak. Spodbuditi je treba predvsem mlade, saj bomo morda že jutri mi med tistimi, ki bomo potrebovali darovano kri.

Slavko Krajnc in Viktor Zamuda

Krvodajalci v januarju (številka pove, kolikokrat je posameznik doslej že daroval kri):

Jože Bezjak	70
Ivan Babšek	29
Jernej Krajnc	7
Robert Gajser	30
Franc Čuček	50
Franc Horvat	42
Dušan Jaušovec	22
Dušan Krajnc	80
Leon Kozenburger	22
Uroš Mohorko	7
Janez Selinšek	47
Jožica Junger	23
Igor Turnšek	49
Jožef Godec	11
Slavko Krajnc	18
Boris Železnik	53
Viktor Zamuda	50
Miroslav Sambolec	53
Darko Emeršič	73
Marko Horvat	6
Anton Zelenik	48
Jani Gajser	11
Robert Avguštin	16
Kristjan Vindiš	6
Boštjan Lešnik	68
Olga Fras	20
Miran Koser	61

Krvodajalci, ki so kri doslej darovali do petkrat:

Filip Muhič	5
Barbara Kelc	2

Razvoj transfuzijske dejavnosti in krvodajalstva

- Stari Grki so s pitjem krvi zdravili steklino.
- Stari Rimljani so s pitjem krvi umirajočih gladiatorjev zdravili epilepsijo.
- Leta 1492 so bili izvedeni prvi poizkusi menjalne transfuzije (umiranje papeža Inocenta VIII.).
- Leta 1588 je Andreas Libavius kot prvi opisal tehniko izvajanja transfuzije.
- Leta 1616 je William Harvey odkril krvni obtok. Ugotovil je, da je srce črpalka, ki potiska kri skozi arterije in jo vrača skozi vene.
- Leta 1665 je Rihard Lower izvedel prvo demonstracijo transfuzije na živali, in sicer od enega psa na drugega.
- Leta 1667 je Jean Baptiste Denis v Franciji poročal o transfuziji od živali na človeka.
- Leta 1818 je James Blundell izvedel prvo transfuzijo človeške krvi. 35-letni bolnik je po 56 urah žal umrl. Blundell je med letoma 1825 in 1830 opravil deset transfuzij.
- Leta 1901 je Karl Landsteiner s sodelavci odkril tri krvne skupine, A, B, in C. Slednje je kasneje preimenoval v skupino 0.
- Leta 1902 sta Alfred von De Castellon in Adriano Sturli odkrila še četrti tip reaktivnosti, krvno skupino AB.
- Janezu Plečniku (bratu arhitekta Jožeta Plečnika) in laborantu Zaritschu je kot prvima na svetu uspelo dokazati krvno skupino B.
- Leta 1945 je bil v Centralni vojni bolnici v Ljubljani ustanovljen transfuzijski oddelek.
- Leta 1948 je bil ustanovljen transfuzijski oddelek v Mariboru.
- Leta 1949 je bil ustanovljen transfuzijski oddelek v Celju.
- 9. marca 1953 je bila na pobudo GO Rdečega križa Slovenije, Rdečega križa Zagorje, Občine Zagorje in sindikatov organizirana prva krvodajalska akcija Rdečega križa, ki se je udeležilo devet rudarjev.

Viktor Zamuda in dr. Marija Šeruga Doliška ob podelitvi nagrade ob 50. odvzemu krvi

Zahvala

Ob izgubi naše drage

Lucije - Lučke URBANČIČ

iz Kajuhove ulice 12 v Kidričevem, upokojenke Taluma,

se iskreno zahvaljujemo medicinskemu osebju za nesebično pomoč in godbeniku za odigrano melodijo slovesa. Hvala vsem za izrečene besede tolažbe, za darovano cvetje in sveče in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Za večno bo ostala v naših srcih.

Vsi njeni najdražji

Ob izgubi naše drage mame

Hilde ROJS

iz Tovarniške 6 v Kidričevem, upokojenke Taluma,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Taluma za darovane sveče in godbeniku za odigrano melodijo slovesa. Hvala vsem za izrečene besede tolažbe, za darovano cvetje in sveče ter vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Večno bo ostala v naših srcih.

Hčerka Andreja z družino

Obarjada Pustno dogajanje v Talumu Izlet ob dnevu žena

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Četrty vogal

GREGOR JURKO
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Dejstvo je, da smo glede na spol bolj moška firma, a naj vas to dejstvo ne zavede. Če malo pogledamo okrog po naši »šumi«, se zdi, da moški prevladujemo na Dravskem polju, če pa malo razmaknemo grmovje in pogledamo v širni svet, vidimo, da ni tako. Če bi gospodje statistiki pobarvali države na globusu z rožnato barvo povsod tam, kjer so ženske v večini, bi lahko videli, da je skoraj cel svet roza in ne moder, kot smo mislili doslej. Moški prevladujejo predvsem v teh »bradatih«, južnih državah ter v Indiji in na Kitajskem, kjer umetno forsirajo tako imenovani »močnejši spol«, povsod drugje, kjer puščamo naravi prosto pot, pa prevladujejo ženske.

Prvi razlog je v tem, da se rodi več žensk kot moških, poleg tega imajo ženske približno šest let daljšo življenjsko dobo. Kljub napredku v medicini se ta razlika ohranja v korist lepšega

spola. Kaj vem, zakaj, verjetno smo se že v pravadnini preveč zasekirali, ko nam je pobegnila antilopa. Podobno se danes marsikdo zasekira, ko mora v trgovino po kak specialni slim-fast-ace-goji-jagode-chia-semena, nizkokalorični, diabetični, low fat, high carb, smoothie based jogurt in seveda prinese domov, v brlog, napačnega. Kardiovaskularne bolezni so med glavnimi vzroki, da nas pobere prej. Ne se toliko sekirat', možje, bo pač pila navadni jogurt!

Kakor koli, verjetno ste opazili, da se svet spreminja podobno, kot se spreminja vloga ženske v sodobni družbi. Tehnika gre naprej, buče trebimo strojno, piške nam Perutnina lepo zavije v celofan, vsaka hiša ima svoj traktor, hišnega mojstra, ročnega dela je malo. Tako nam vsem ostane več časa za učenje, ohranjanje zdravja, druženje in v vsej tej globalni dirki smo, dragi moji, roko na srce, potegnili kratko. Ženske so nas začele prehitevati po levi, same služijo svoj denar, same znajo voziti avto, same znajo zamenjati žarnico, same znajo poklicati mojstra, same znajo skoraj vse. Kot Talum.

Nekaj si bomo morali izmisliti, dragi moji, sicer nas ob tej pisani ponudbi masažnih palic kmalu ne bodo več potrebovale. Še malo, pa nam bodo izmahnile še tale naš edini, četrti vogal, ki nam je ostal.

Vsekakor je treba priznati, da kar se tiče domačih opravil, na ženski spol še vedno pade večina gospodinjstvskega dela in to se kljub zgoraj omenjeni revoluciji še ni spremenilo. Hvala, drage moje, da smo zlikani, lepo

oblečeni, barvno usklajeni, da imamo firmo tako lepo urejeno, da so rože zalite, da lahko vsake toliko poizkusimo pecivo, upam, da ste se lepo imele v Lendavi, da ste domačim prinesle kak spominek ... Da pa se ne izneverimo tradiciji, lepšemu spolu spet podarjamo eno zgodbo, tokrat o tem, kako je najbolj znan pomorščak lahko odkril Ameriko.

Krištof Kolumb je lahko odkril Ameriko samo zato, ker ni bil poročen. Če bi Kolumb imel ženo, bi poslušal naslednje: »Zakaj moraš oditi ravno ti? Zakaj ne pošljejo koga drugega? Kaj, a si edini? Brez tebe ne morejo nič narediti? A si nor al' neumen? A ne vidiš, da te izkoriščajo? Še moje družine nisi spoznal in ti greš odkrivat nov svet? Kaj skrivaš? Sploh ne veš, kam greš! Kakšna okrogla Zemlja? Samo moški boste na ladji? Ne me basat! Če si ti šef, zakaj ne morem še jaz zraven? Mene nikoli ne pelješ na potovanje! Nesrečnik, ti je zmanjkalo idej za izgovore, da ti ni treba biti doma? Če prestopiš prag hiše, se v isti sekundi vrnem k mami! Vse si splaniral, lopov! Že zdavnaj si se dogovoril z indijanskimi kurbami!! A misliš, da sem padla z drevesa? Kaj praviš? Kraljica bo prodala svoj nakit, da greš ti lahko na popotovanje? A misliš, da sem neumna? Kaj imata s to babo? Ne greš in pika! Nič se ne bo spremenilo, če svet ostane raven kot plošča. Prosim, ne oblači se, ker NE GREŠ NIKAMOR!!!!«

No, po zgodovinskih podatkih je bil Kolumb poročen, odkritje Amerike pa je dokaz, da za vsakim uspešnim moškim stoji uspešna ženska. In obratno. Vse najboljše za 8. marec! ■

								ALUMINIJ	POŠPEŠEVALEC	KRPA CUNJA	MODRA MIŠEL: PUBLIJ VERGILIJ	JAZ, TI, ?	MAJHEN JAREM	NARAVNOST V OBRAZ, OD SPREDAJ (KNJIŽ.)	CHRISTINA AGUILERA
								POVOJ (ZASTAR.)							
								RAZGLAS ZAKONA KRALJEVINE SHS LETA 1920							
								RIBJA KOŠČICA				ROGER FEDERER	METEORSKI ROJ V OZVEZDJU ORIONA	JAKOVA SAMICA	
								POŽIGALEC IZ STRASTI							
								KOBALT							
SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	OBROT ZA SUŠENJE, IZDELAVANJE PRŠUTA	Z LAKMUSOM PREPOJEN PAPIR	SLOVENSKA PESNICA ŠKERL	SKANDINAVSKO MOŠKO IME	RADOVEDNI TV KUŽA	DUŠEVNI MIR, NAJVIŠJI SMOTER STOIKOV	MOŠNJIČ								
NASAD GOJENIH RASTLIN								SLOVENSKI PEVEC ROBIČ				IVAN LOTRIČ	ČAROBNA BESEDA, ZAKLETEV, ZAKLETOST	DOLŽINA, PRI KATERI RIBE NI DOVOLJENO UPLENTI	
GRELEC CENTRALNE KURJAVE								ANTIČNO IME TURŠKEGA MESTA KONYA							
PREBIVALCI ŠKAL								UŽIVALKE TOBAKA							
PAMET, RAZUM			SKUPINA ENAKIH IZDELKOV					SLOVENSKA PEVKA RUPEL							
PRŠNA KOPEL			OVRATNA RUTA	KOFI ANAN			GIBANJE, KI SE NASLANJA NA NAUK O ANGELOV VARNOSTI		NEMŠKI NOGOMETARŠ MULLER	EDGAR DEGAS		ELDA VILER	LOJZE DOLINAR	ZVEZNA DRŽAVA V MEHIKI	
SIRSKI POLITIK (BAŠAR AL)				AMERIŠKI REŽISER LIMAN											
OKENSKA NAVOJNICA					KRAJ V SLAVONIJI, PRI POŽEGI								ATA (NAREČNO)	MATERINA SESTRA, TETA	
NADA VIDMAR			TOVARNA ORODJA IZ ZREČ		AMERIŠKI REŽISER (BARRY)							TV VODITELJ (EDI)			
VRHUNEC, NAJVEČJA STOPNJA ČESA			SVODI		PLAVAJOČI ORGANIZMI V MORJU							IVAN LOTRIČ			
								DIRKA (STAR.)							
								GIB VEKE, UTRIP Z OČESOM							
									STARI DEL MARIBORA						LEVICE (ROKE)
									RONALD (KRAJŠE)						SLOVENSKI ALPINIST (FRANC)
ALUMINIJ	ADAM BOHORIČ			SLOVENSKI KAJAKAŠ (PETER)									FLAMSKI PISATELJ (MARCEL VAN)		
	ŽOGA IZVEN IGRIŠČA, OUT			KONEC POLOTOKA									NEKDANJA TOVARNA V MARIBORU		
ZAPOVED PSU, NAJ KAJ PRINESE						JED IZ RIŽA, MESA IN DODATKOV								KLOP, PRŠICA	
						ROBERT ALTMAN								LINO VENTURA	
RASTLINA TRAJNICA IZ DRUŽINE AGAVOVK															
PRAVLJIČNO ŠTEVILO				INDIJSKI VERSKI REFORMATOR (GURU)											SLOVENSKI SPIDVEJIST (JOŽE)

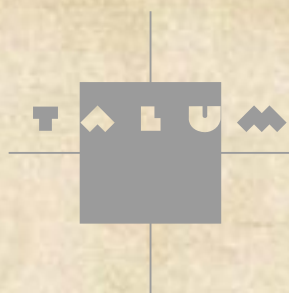
SLOVARČEK: APOGEJ - vrhunec, največja stopnja česa, EN FACE - naravnost v obraz, od spredaj, ICONIUM - antično ime turškega mesta Konya, MAELE - flamski pisatelj (Marcel Van), MAVSER - slovenski spidvejist (Jože), NEKTON - plavajoči organizmi v morju, SHEAR - ameriški režiser (Barry).

Ob materinskem dnevu vabljeni na muzikal

PRIJATELJI, OSTANIMO PRIJATELJI

z najlepšo Avsenikovo glasbo.

Dvorana restavracije Pan v Kidričevem

nedelja, 26. marec 2017,

ob 18. uri